

Sinikka Rajaniemi
Överdirektör, Fimea

Digitaliseringen minskar inte behovet av sakkunskap – tvärtom!

Tillgången till digital information har ökat kraftigt under de senaste årtiondena. Då även datorernas processningseffekt har ökat, har vi uppnått en situation i människans historia där dataprocessningens och maskininlärnings effektivitet redan överstiger den humana rationaliseringsförmågan.

Samtidigt som mängden tillgänglig information ökar, ökar även intresset för hur man på ett relevant sätt kan utnyttja informationen även inom läkemedelsområdet. Läkemedelsmyndigheten har inte i uppgift eller som mål att bromsa upp denna utveckling, utan att säkerställa att förändringen i samhället sker behärskat och motiverat samt ur medborgarnas synvinkel jämlikt och genom att säkerställa en rationell läkemedelsanvändning.

Vi bör begrunda hur den information om realvärlden som samlas i hälso- och sjukvårdens datalager bäst kan förädlas och utnyttjas som underlag för beslutsfattandet i anslutning till läkemedelsförsörjning och läkemedelsbehandlingar. Behovet att dryfta detta begränsar sig inte enbart till Finland, utan gäller även EU-länderna mer omfattande bland annat med hänsyn till försäljningstillståndprocesserna för läkemedelspreparat, ibruktagningen av läkemedel samt läkemedelsersättningar. Finland har flera styrkor som även internationellt betraktat är i toppklass och med vilka vi kunde röja väg som användare av datalagren inom hälso- och sjukvården på EU-nivå.

Det är klart redan nu att vi i fortsättningen kommer att behöva en klart större mängd aktuell uppföljningsdata än för tillfället om läkemedelsförsörjning, föreskrivandet av läkemedel och läkemedelsanvändning. Vi bör inhämta mer detaljerad information om bland annat läkemedelsförbrukningen, dess inverkan på vardagen, den riktade läkemedelsanvändningen, vårdprocessen och totalkostnaderna. Detta bör emellertid genomföras på kundens villkor så att integritetsskyddet tryggas.

Patienter, klienter och läkemedelsanvändare får framöver en mer framhävd roll som producenter av uppdaterad läkemedelsinformation. Informationen om läkemedel går i fortsättningen inte ensidigt enbart från yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården till patienten, utan informationen går i båda riktningarna: hur genomförs läkemedelsbehandlingen, uppkommer det oväntade biverkningar under den och används läkemedlen på det sätt som gemensamt överenskommit? De yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården bör här växa i sin nya coachande roll, där patientens röst hörs och beaktas i beslutsfattandet. Även läkemedelsmyndigheten ska aktivt fråga råd av läkemedelsanvändarna, så att man även i fortsättningen kan fatta kundorienterade, förnuftiga myndighetsbeslut.

Enbart en massiv mängd information garanterar inte högklassiga beslut om läkemedelsbehandlingar. Då informationen hela tiden ökar behöver vi också nya verktyg – även artificiell intelligens – för att kunna utnyttja den. Insamlingen av information, möjligheterna att utnyttja den samt förmågan att tolka informationen är här emellertid i nyckelställning. Beslutsfattande bör även då artificiell intelligens används grunda sig på kunskap och kompetens samt på den sakkunskap som uppstår när dessa förenas. ●

Du läser just nu Digi-Sic!-temats första nummer. Vi bad läsarna i sociala medier om tips, vilka teman som de önskar att ska behandlas i tidskriften Sic!. Det var glädjande att märka att läkemedel och digitalisering inspirerade och intresserade många. Temat har planerats tillsammans med er för att förbättra allas vår beredskap för förändringarna inom läkemedelsområdet. Temat fortsätter med tyngdvikt på teknologi i följande nummer nästa höst.